

**Samarbeidsprosjekt for å styrke
internasjonaliseringen
av energinæringen**

Innhold

Oppdrag	3
1. Sammendrag	4
2. Internasjonalisering som nasjonal utfordring	5
3. Karakteristiske trekk ved energinæringen	5
4. Samarbeidsorganer for internasjonalisering	7
5. Samarbeidsprosjekt for internasjonalisering av energinæringen	8
5.1 Samlokalisering med INTSOK	10
5.2 Samarbeid med Innovasjon Norge	10
5.3 Forslag til innpasning av CO2-håndteringen	11
6. Bedriftsfinansiering	11
6.1 Leverandør- og energibedrifter	11
6.2 Finansinstitusjoner	12
7. Klarlegging av behovet	12
8. Organisering og gjennomføring	12
9. Utfordring til myndighetene	13
Vedlegg 1: Prosjektdokument	13
Vedlegg 2: Interessentgruppe og prosjektstyre	16

Oppdrag

Det er behov for økt samhandling i energinæringen. Energirådet er en arena som er etablert for å utvikle dette.

Internasjonalisering av energinæringene; muligheter, utfordringer og økt samhandling var temaet på møtet i Energirådet 25. februar. Innledningen til drøftingen i møtet var også en gjennomgang av hva energinæringen kan lære om internasjonaliseringsprosessen av INTSOK. På møtet ga Olje- og energiministeren en utfordring til Energirådet om å etablere en arbeidsgruppe med representanter av medlemmer i Energirådet for å vurdere behovet for etablering av et samarbeidsorgan som kan bidra med nettverk for å styrke internasjonaliseringen av energinæringen. Arbeidsgruppen bør i sitt arbeid vurdere den utformingen et slikt nettverkssamarbeid har fått gjennom INTSOK og Innovasjon Norge samt nytte og omfang av en samhandling med disse. Det bør også vurderes hvor CO2- håndteringen bør plasseres. Statsråden uttrykte et ønske om å bryte ned skillet mellom petroleums- og energinæringen over tid. En samhandling om internasjonaliseringen kan være et viktig element i dette.

Olje- og energiministeren ønsker en rapportering fra denne vurderingen innen 20. juni.

Arbeidsutvalget for Energirådet har fulgt opp denne utfordringen og det ble etablert en arbeidsgruppe med følgende sammensetning:

Per Otto Dyb,	Siemens
Øistein Andresen,	SN Power
Bjørn Blaker,	Statkraft
Torbjørn Skjerve,	Nord-Trøndelag Energiverk
Anne-Grete Ellingsen,	Agder Energi
Johan Svendsen,	Jacobsen elektro
Lars G. Dysterud Hansen,	Norsk Solkraft
Ola H. Norderhaug,	Norconsult
Øivind Johansen,	OED, observatør
Tor-Odd Berntsen,	Energirådet, sekretær

1. Sammendrag

Olje- og energiministeren har gjennom Energirådet tatt initiativ til vurdering av behovet og utformingen av et samarbeidsorgan for å styrke internasjonaliseringen av energinæringen gjennom etableringen av et nettverk. Hensikten er å styrke konkurransekraften og gjennomføringsevnen i en fokusert internasjonal satsing.

Både petroleums- og den maritime næringen har etablert samarbeidsorgan (INTSOK, Maritimt Forum) for å bidra til å bringe bedrifter i næringen ut i det internasjonale markedet. Det er klarlagt at energi- og leverandørbedrifter med ambisjoner i det internasjonale markedet ønsker å etablere tilsvarende organ som et samarbeidsprosjekt innen energinæringen.

Samarbeidsprosjektet skal være et redskap for å oppnå økt konkurransekraft for den norske energinæringen på det internasjonale markedet. Formålet er å styrke det langsiktige grunnlaget for verdiskapning og sysselsetting i den norske energinæringen, gjennom fokusert internasjonal virksomhet, med utgangspunkt i en konkurransedyktig norsk energisektor.

Prosjektet er et samarbeid både for norske selskaper og for utenlandske selskaper med produksjonsvirksomhet og annen verdiskapning i Norge.

Samarbeidsprosjektet organiseres med et eget prosjektstyre og en egen prosjektorganisasjon. Prosjektorganisasjonen bør i starten være liten og bemannes med personer som har en god forankring i energinæringen. Den norske energinæringen baserer seg i hovedsak på vannkraft, men med økt fokus på vind- og solkraft. Det er derfor naturlig at samarbeidsprosjektet i starten har en bemanning med denne kompetanseprofil og virksomhetsforankring. Bemanningen på anslagsvis 3 personer i en startfase bør innleies fra de virksomhetsområdene som skal betjenes.

Samarbeidsprosjektet evalueres etter 3 år. Dette gir både et press på å at innsatsen skal lykkes og begrenser den forpliktelsen som både selskapene og myndighetene inngår ved etableringen. Samarbeidsprosjektet er vellykket dersom den internasjonale omsetningen til de selskapene som deltar i samarbeidet økes. Det er krevende å måle det spesifikke bidraget fra samarbeidsprosjektet til den internasjonale omsetningen til det enkelte selskap både i størrelse og tid. Kriteriet er derfor at samarbeidsprosjektet er vellykket dersom det er en økning av deltagerselskaper i perioden. Det må derfor i hele prosjektfasen arbeides med å få nye selskaper til å delta i samarbeidsprosjektet. Dersom samarbeidsprosjektet er vellykket etter treårsperioden, bør en mer permanent organisering vurderes.

Samarbeidsprosjektet bygges på en samlokalisering med INTSOK i Norge og et samarbeid med Innovasjon Norge og INTSOK både i Norge og i de aktuelle markedene utenlands.

En samlokalisering av samarbeidsprosjektet med INTSOK gir muligheten til en rask og enkel etablering og å knytte seg til et velfungerende samarbeidsorgan med en relevant erfaring. Gjennom kjøp av administrative og regnskapsmessige tjenester fra INTSOK vil samarbeidsprosjektet tilføres en arbeidsmetodikk og prosjektstyring som vil sikre en velfungerende arbeidsform. Flere av de selskapene som er aktuelle for dette samarbeidsprosjektet er allerede medlemmer i INTSOK.

Det karakteristiske ved energinæringen er at den er meget diversifisert og retter seg mot mange og ulike geografiske markeder. Det foreslås etablert et samarbeid med Innovasjon Norge om etablering av nettverk og klustere nasjonalt og i de aktuelle markedene utenlands. Innovasjon Norge har et bredt spekter av tjenester som kan bygge opp under nasjonale nettverk og er representert i over 30 land. CO₂-håndteringen omfatter både fangst og lagring av CO₂ og CO₂-handel. CO₂-fangst og lagring hører klart hjemme i petroleumsnæringen, mens CDM (Clean Development Mechanism) er til nå det viktigste incentiv til utbygging av ren energi i nye vekstmarkeder. Det foreslås at CO₂-håndteringen plasseres i petroleumssektoren fordi det i hovedsak dreier seg om prosessering og håndteringen av petroleum som råstoff. En samlokalisering mellom samarbeidsprosjektet og INTSOK vil bidra til å sikre at dette virksomhetsområdet ikke faller mellom sektorene.

Det foreslås at finansieringen av samarbeidsprosjektet deles likt mellom myndighetene ved OED/NHD/UD og selskapene i samarbeidsprosjektet, tilsvarende finansieringen av INTSOK. Selskapene i samarbeidsprosjektet finansierer sin andel gjennom en medlemsavgift.

Behovet og interessen hos selskaper innen energinæringen viser at det i utgangspunktet er grunnlag for at over 30 selskaper vil ta del i etableringen av et internasjonaliseringssprosjekt. Etableringen og gjennomføringen av samarbeidsprosjektet blir overlatt til et prosjektstyre av selskapsinteressenter for dette samarbeidsinitiativet.

Utfordringen til myndighetene er finansieringen av samarbeidsprosjektet med 50 % gjennom Olje- og energidepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Utenriksdepartementet, tilsvarende som for INTSOK. Dette bidraget vil ved etableringen av samarbeidsprosjektet være på i størrelsesorden NOK 4 mill. av den totale finansiering på ca. NOK 8 mill.

2. Internasjonalisering som nasjonal utfordring

Internasjonalisering av energinæringen kan bidra til videreutviklingen av den norske energinæringen. Regjeringen har en klar målsetting om å bidra til internasjonaliseringen av energinæringen.

Olje og energidepartementet har etablert Energirådet som en arena for toppledere i energinæringen for å bidra til økonomisk og miljømessig verdiskapning i Norge og internasjonalt gjennom samarbeid, kompetanseutvikling og teknologiutvikling for internasjonalisering av energinæringen.

Utenriksdepartementet har innenfor utviklingsarbeidet økt fokus på ren og fornybar energi i bistanden, og fremhever vannkraft som et område hvor Norge har spisskompetanse å bidra med. Eksempelvis arbeider UD med plattformen Ren energi for Utvikling. I dette initiativet er energiselskapene tiltenkt en viktig rolle i myndighetenes utviklingsarbeid som samtidig kan bidra til internasjonalisering av energinæringen.

3. Karakteristiske trekk ved energinæringen

Den norske energinæringen baserer seg i hovedsak på vannkraft, men med økt fokus på vind- og solkraft. Sektoren omfatter også systemkunnskap og leveranser for transport av elektrisitet over store

avstander fra produksjon til forbruk, i områder med en spredt bosetting og under krevende klimatiske forhold.

Norge har hatt et marked for omsetning av tilfeldig kraft gjennom flere tiår og var tidlig ute med å deregulere elektrisitetssektoren. Norske selskaper besitter høy kompetanse når det gjelder systemer og verktøy for omsetning av og handel med elektrisk kraft.

Noen norske produkter og tjenester for energinæringen har et internasjonalt marked.

Vannkraftsektoren utgjør en betydelig næringsklynge i norsk økonomi. I 2004 var det ca. 14.500 direkte sysselsatt i energiselskapene, mens næringen og relaterte næringer ga grunnlag for ca. 70.000 arbeidsplasser. Norsk Industri anslår at det er ca. 7.000 ansatte i den del av leverandørindustrien med virksomhet rettet mot energinæringen. Innen vannkraft er det Statkraft og SN Power som har det største internasjonale engasjementet. Flere regionale energiselskaper arbeider med å etablere og utvide et internasjonalt engasjement, eksempelvis Agder Energi i Baltikum, TrønderEnergi i Afrika og BKK i Nepal. Det er få norske turn-key leverandører av energiprojekter internasjonalt. Vannkraftutbygging har en økende interesse og aksept internasjonalt. Ved at bransjen i større grad kan stå sammen, vil det også være enklere for de internasjonale energiselskapene å trekke med seg norske selskaper i prosjekter. Det er et påtrengende behov for å rekruttere flere yngre krefter til vannkraftsektoren for å realisere mulighetene for fortsatt vekst. Et økende internasjonalt engasjement synes å være et virkemiddel for å snu denne utviklingen.

Det finnes en rekke selskaper med virksomhet innen sentrale deler av vindkraftsektoren. EUs nye og ambisiøse direktiv for fornybar energi og bestrebelser for å redusere klimautslippene gir Norge en unik mulighet til å utvikle en ny næringsvirksomhet innen leverandørindustrien og i tillegg bli en betydelig eksportør av fornybar kraft til Europa. Havbasert vindkraft markerer seg som det området med størst potensial for å innfri EUs energimål, og er samtidig et område der Norge bør ha komparative fortrinn både som leverandør av utstyr, tjenester og med hensyn til ressurser.

Solenergi er en global vekstindustri. Den norske solenergiindustrien er i hovedsak konsentrert om utnyttelse av den fotoelektriske teknologien. Solcelleindustrien er i ferd med å bli en stor norsk industrigren som i utgangspunktet arbeider mot det internasjonale markedet. Takket være norske bedrifter og norsk kompetanse innen silisiummetaller har Norge vært tidlig med i denne næringsutviklingen både nasjonalt og internasjonalt.

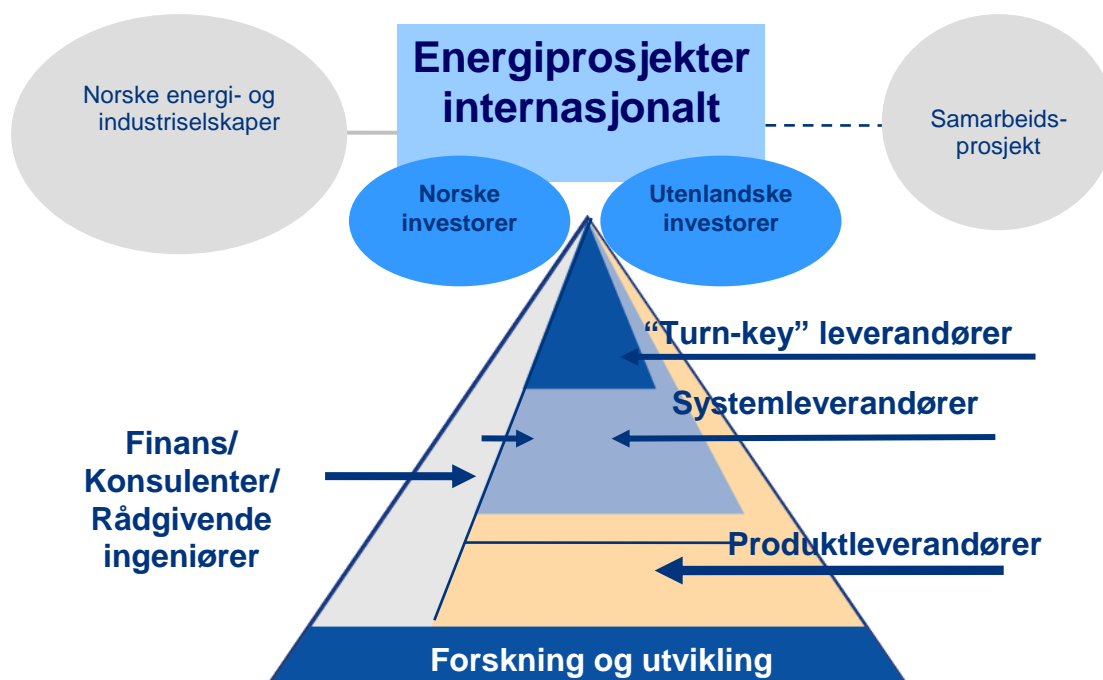
Det er utviklet en konsulentvirksomhet som arbeider internasjonalt på plattformen til energinæringen i Norge. Det skjer en strukturendring mot større internasjonale konsulentselskaper for å kunne ta ut ytterligere effektivitetsgevinster og gi et bedre kompetanse- og kapitalgrunnlag for å møte den fremtidige utviklingen.

Norge har fortsatt forholdsvis sterke og brede forsknings- og utdanningsmiljøer innen energinæringen, men denne kompetansen er ofte spredt på mange institusjoner.

Den norske energinæringen er både meget diversifisert og retter seg mot en stor bredde av geografiske markeder. Dette gjør det krevende å utvikle en felles samarbeidsplattform.

Selskapene betjener energinæringen på ulike måter. Dette er illustrert i følgende figur.

Næringsklynge for å betjene energinæringen

Figuren viser plasseringen av et samarbeidsorgan for å bidra med nettverk for å styrke internasjonaliseringen av energinæringen.

Et viktig utgangspunkt for det systematiske arbeidet til et samarbeidsorgan som angitt vil også være å få registrert og systematisert verdikjeden av bedrifter/selskaper innen energinæringen. En slik oversikt kan bidra til etableringen av sterke kjeder av selskaper som kan engasjere seg i internasjonale energiprosjekter og norsk deltagelse i kjeder av produkt- og tjenesteleverandører med leveranser til det internasjonale markedet.

4. Samarbeidsorganer for internasjonalisering

I petroleumssektoren er det etablert en felles nettverksbasert organisasjon (INTSOK) der industrien utveksler erfaringer og kunnskap om utviklingen i markedene. INTSOKs visjon er å styrke det langsiktige grunnlaget for verdiskapning og sysselsetting i norsk petroleumsvirksomhet gjennom fokusert internasjonal virksomhet, med utgangspunkt i bedriftenes samlede konkurransekraft. INTSOK er ingen stor organisasjon, men trekker på myndighetenes og medlemmenes kompetanse. Formålet er å styrke petroleumssektorens konkurranseevne internasjonalt og sikre økt verdiskapning gjennom et mer forpliktende samarbeid. INTSOK er en aktiv medspiller og samarbeidspartner for ulike typer bedrifter i hele verdikjeden og arbeider på bedriftenes premisser.

INTSOK hadde ved starten i 1997 42 medlemmer. I 2007 var medlemstallet øket til 162, dette til tross for en betydelig strukturrasjonalisering i sektoren. I de senere år har mange små og mellomstore bedrifter økt sitt internasjonale engasjement og funnet det hensiktsmessig å bli medlem av INTSOK. Industriens internasjonale omsetning var i 1997 NOK 15 milliarder. Omsetningen nådde sitt mål på NOK 50 milliarder i 2005 og har NOK 80 milliarder som siktemål i 2010.

Selv om energinæringen er sterkt beslektet med petroleumssektoren er det likevel betydelige strukturelle og andre forskjeller. Det ville derfor være krevende for begge sektorene å utvide virksomheten til INTSOK til også å omfatte energinæringen. Det vil være mer naturlig for begge parter å vurdere en felles overbygning når resultatene av og erfaringene med energinæringens samarbeidsprosjekt viser seg om 2 – 3 år, ref. punkt 5 i denne rapporten.

Maritimt Forum er en stiftelse som representerer hele den maritime næringen i Norge. Maritimt Forum er et sentralt organ med om lag 300 maritime medlemsbedrifter og -organisasjoner fra både arbeidsgiver- og arbeidstagersiden. I tillegg er det ca. 400 medlemmer i ni regionale fora langs kysten.

Maritimt Forum er en nettverksorganisasjon med et sekretariat på 3 personer.

Maritimt Forum forsøker å fungere som døråpnere for norske varer og tjenester på eksportmarkedene.

Strategien til Maritimt Forum er konsentrert om følgende 3 hovedområder:

- Langsiktig informasjonsarbeid for å synliggjøre bredden i maritim sektor, mulighetene for næringen og utfordringene man står overfor.
- En politisk påvirkning av de næringspolitiske fellesinteressene
- Styrking av samarbeidet og dynamikken i den maritime næringsklyngen.

Begge disse to samarbeidsorganene betjener leverandørindustrien i arbeidet med å få deres produkter ut i et internasjonalt marked. Det er derfor naturlig at arbeidet med kunnskap og informasjon om sentrale markeder er blitt prioritert.

Innovasjon Norges energi- og miljøserting realiseres gjennom bedrifter der norsk industri har særlige muligheter. Samarbeidsbaserte innovasjons- og internasjonaliseringsprosesser med klare ambisjoner og et stort potensial for vekst prioriteres.

Energi- og miljøsertingen til Innovasjon Norge er tilrettelagt for å styrke sektorens internasjonale orientering og konkurransekraft – særlig det strategiske fundamentet og tilnærmingen i ekspansjonsfasen innen:

- Etablering av god markedsforståelse (muligheter, konkurrenter, CSR)
- Riktig tilgang på knappe innsatsfaktorer
- Riktig kompetanse og konkrete implementeringsplaner

I 2007 var omfanget på Industrielle Forsknings- og Utviklingskontrakter knyttet til Energi og miljø på NOK 82 millioner.

Det ble i 2007 inngått avtaler om 21 internasjonale rådgivningsoppdrag. Det ble gjennomført 27 kunnskapshjemhentingprosjekter. Det ble gjennomført flere delegasjonsreiser, konferanser, norske fellesstands og partnering arrangement.

5. Samarbeidsprosjekt for internasjonalisering av energinæringen

Det foreslås at energi- og leverandørbedrifter med internasjonale ambisjoner etablerer et samarbeidsprosjekt for å styrke deres arbeid i det internasjonale markedet.

Samarbeidet vil kunne redusere den industrielle risikoen ved engasjement i internasjonale prosjekter gjennom innsikt i den landvise politikk og rammebetingelser innen miljø, lovverk, forretningsmessige og samfunnsmessige forhold. En slik innsikt er både enklere og billigere å gjøre sammen enn enkeltvis for selskapene.

Samarbeidsprosjektet vil gi selskapene i energinæringen blant annet følgende:

- Tilgang til et nettverk av kompetanse og leverandører av varer og tjenester i interessante markeder
- Promotering og tilgang til politiske aktører i interessante markeder som gjør at den enkelte bedrift kan fremstå internasjonalt større og mer betydningsfull enn seg selv
- Døråpner for inngang i internasjonale energiprojekter og leverandørkjeder hjemme og ute
- Hjelp til å forstå interessante markeder utenfor Norge på selskapenes egne premisser
- Lyttepost for å fange opp signaler i sentrale markeder utenfor Norge på et tidlig stadium både når det gjelder forretnings- og teknologimuligheter
- Samordnet dialog med norske myndigheter og virkemiddelapparatet

Samarbeidsprosjektet skal være et redskap for å oppnå økt konkurransekraft for den norske energinæringen på det internasjonale markedet. Formålet er å styrke det langsiktige grunnlaget for verdiskapning og sysselsetting i den norske energinæringen, gjennom fokusert internasjonal virksomhet, med utgangspunkt i en konkurransedyktig norsk energinæring.

Prosjektet er et samarbeid både for norske selskaper og for utenlandske selskaper med produksjonsvirksomhet og annen verdiskapning i norskbasert virksomhet.

Samarbeidsprosjektet organiseres med et eget prosjektstyre og en egen prosjektorganisasjon. Prosjektorganisasjonen bør i starten være liten og bemannes med personer som har en god forankring i energinæringen. Som angitt baserer den norske energinæringen seg i hovedsak på vannkraft, men med økende fokus på vind- og solkraft. Det er derfor naturlig at samarbeidsprosjektet i starten har en bemanning med denne kompetanse og virksomhetsprofil. Bemanningen på anslagsvis 3 personer i en startfase bør innleies fra de virksomhetsområdene som skal betjenes. Et engasjement i et slikt samarbeidsprosjekt vil gi anledning til å knytte mange kontakter og gi verdifull forståelse av arbeidet med det internasjonale markedet og det antas derfor å være en interessant utfordring.

Samarbeidsprosjektet evalueres etter 3 år. Dette gir både et press på at innsatsen skal lykkes og begrenser den forpliktelsen som både bedriftene og myndighetene inngår ved etableringen. Samarbeidsprosjektet er vellykket dersom den internasjonale omsetningen til de selskapene som deltar i samarbeidet økes. Det er krevende å måle det spesifikke bidraget fra samarbeidsprosjektet på den internasjonale omsetningen til det enkelte selskap både i størrelse og tid med en så kort tidshorison som 3 år i en næring som er preget av langsiktighet. Et enklere mål på at samarbeidsprosjektet er vellykket er en økning av deltagerselskaper i samarbeidsprosjektet i perioden. Det må derfor i hele prosjektfasen arbeides med å få nye selskaper til å delta i samarbeidsprosjektet. Dersom samarbeidsprosjektet er vellykket etter treårsperioden, bør en mer permanent organisering vurderes.

Samarbeidsprosjektet bygges på en samlokalisering med INTSOK og et samarbeid med Innovasjon Norge i de aktuelle markedene utenlands.

5.1 Samlokalisering med INTSOK

En samlokalisering av samarbeidsprosjektet med INTSOK gir muligheten til en rask og enkel etablering og å knytte seg til et velfungerende samarbeidsorgan med en relevant erfaring. Gjennom kjøp av administrative og regnskapsmessige tjenester fra INTSOK vil samarbeidsprosjektet tilføres en arbeidsmetodikk og prosjektstyring som vil sikre en velfungerende arbeidsform. Flere av de selskapene som er aktuelle for dette samarbeidsprosjektet er allerede medlemmer i INTSOK.

INTSOK har behandlet en mulig samlokalisering med prosjektet og ser dette som interessant og positivt gjennom deling av erfaring og gjensidig styrking av hverandres muligheter.

5.2 Samarbeid med Innovasjon Norge

Det karakteristiske ved energinæringen er at den er meget diversifisert og retter seg mot mange og ulike geografiske markeder. Dette gjør det krevende å prioritere og konsentrere markedsinnsatsen slik som innen petroleumssektoren. En måte å løse dette på er at samarbeidsprosjektet inngår et samarbeid med Innovasjon Norge om utføring av arbeid i de mest interessante markedene for selskapene i samarbeidsprosjektet. Innovasjon Norge er representert i mange av Norges ambassader. Innovasjon Norge kan bidra til å bringe det internasjonale markedet nær til selskapene og samarbeidsprosjektet kan bidra til å bringe selskapene nær til Innovasjon Norges virkemiddelapparat.

Innovasjon Norge har også tilbudt et nært samarbeid med samarbeidsprosjektet og vil bistå selskaper i energinæringen med markedsorientert forretningsutvikling gjennom tilgang på relevant nettverk, kompetent kapital, kompetente mennesker og eksponeringstjenester over hele verden.

Innovasjon Norge har også tilbytt samarbeidsprosjektet avlastning av administrative kostnader tilknyttet kontorplass og –fasiliteter gjennom samlokalisering. Arbeidsgruppen har likevel valgt en samlokalisering med INTSOK i Norge for å utvikle et samvirke mellom to sektorer av samme art.

Innovasjon Norge tilbyr følgende tjenester:

Rådgivningstjenester

- Internasjonal markedsrådgivning
Disse inkluderer markedssjekk, markedsundersøkelser, markedstilbakemeldinger (markedsaksept), partnersøk, markedsstrategi og myndighetsdialog
- Praktisk assistanse i internasjonale markeder
  - Tilrettelegging og tilstedeværelse i forbindelse med kundemøter og arrangementer
  - ”Tolke-tjeneste” (språk og forretningskultur) i møter
  - Kvalitetssikring av presentasjonsmateriale med hensyn på forretningskultur
  - Etablering av representasjonskontor, datterselskap etc.
  - Bistand i forbindelse med rekruttering av lokale medarbeidere
- Kobling mot kunnskapsmiljøer i utlandet
  - Skreddersydde rådgivningsoppdrag

Nettverkstjenester for økt verdiskapning gjennom internasjonalisering

- Etablere kommersielt strategisk samarbeid mellom bedrifter
- Medlemsbaserte nettverk i utvalgte markeder
(erfaringsoverføring mellom aktører i like markeder eller i like leverandørkjeder)

Kompetansetjenester for strategi, ledelse, innovasjon og internasjonalisering

- Flerbedriftsprosjekter med fokus på bedriftsutvikling, ledelse og strategi for internasjonalisering både i Norge og i internasjonale markeder
- Kunnskapsheving innen områder av strategisk betydning gjennom informasjon og vurderinger knyttet til behov eller nye muligheter

Eksporerings-tjenester for økt synlighet og bygging av omdømme i internasjonale markeder

- Norske fellesstands i utlandet og næringslivsdelegasjoner

Finansieringstjenester for økt konkurransekraft i internasjonale markeder

- Innovasjon Norges tapsfond muliggjør særlige gunstige risikolån til internasjonaliseringsprosjekter
- Leverandørutvikling gjennom industrielle forsknings- og utviklingskontrakter

5.3 Forslag til innpassing av CO2-håndteringen

CO2-håndteringen omfatter både fangst og lagring av CO2 og CO2-handel. Selskapene innen dette virksomhetsområde er i en mellomposisjon mellom petroleumssektoren og energinæringen. CO2-håndteringen er etter sin art knyttet til petroleumssektoren mens hensikten er i stor grad knyttet til energinæringen. CO2-handelen håndteres med ordinære handelssystemer. CO2 -fangst og lagring hører klart hjemme i petroleumsnæringen, mens CDM (Clean Development Mechanism) er til nå det viktigste incentiv til utbygging av ren energi i nye vekstmarkeder. Det foreslås at CO2-håndteringen plasseres i petroleumssektoren fordi det i hovedsak dreier seg om prosessering og håndteringen av petroleum som råstoff. En samlokalisering mellom samarbeidsprosjektet og INTSOK vil bidra til å sikre at dette virksomhetsområdet ikke faller mellom sektorene.

6. Bedriftsfinansiering

Det foreslås at finansieringen av samarbeidsprosjektet deles likt mellom myndighetene ved OED/NHD/UD og selskapene i samarbeidsprosjektet. Dette er en parallell til organiseringen av INTSOK. Selskapene i samarbeidsprosjektet finansierer sin andel gjennom en medlemsavgift. Det foreslås at samarbeidsselskapene betaler en medlemsavgift etter følgende struktur:

6.1 Leverandør- og energibedrifter

<i>Årsavgift (NOK)</i>	<i>Omsetning (NOK millioner)</i>
32,000	<50
63,000	50 - 250
126,000	250 - 500
179, 000	500 – 1.000
231,000	1.000 – 2.000
399,000	2.000 - 5.000
578,000	> 5.000

Selskaper som allerede er medlemmer av INTSOK betaler halv medlemsavgift.

6.2 Finansinstitusjoner

<i>Årsavgift (NOK)</i>	<i>Låneportefølje (NOK 1,000 millioner)</i>
32,000	Myndigheter (GIEK)
63,000	Private institusjoner (Eksportfinans)
126,000 < 3,000	Nasjonale banker
399,000 >3,000	Internasjonale banker (DnBNOR)

7. Klarlegging av behovet

Det har vært gjennomført en spørreundersøkelse hos et stort antall selskaper i energinæringen om behovet for en nettverksorganisasjon som kan bistå selskapene i de internasjonale markedene som måtte være aktuelle. Det var et begrenset antall selskaper som ga tilbakemelding. Av de innkomne svarene på spørreundersøkelsen uttrykker over halvparten behov og interesse for bistand til internasjonaliseringen av eget selskap. Det er imidlertid mange geografiske markeder som er viktige for selskapene. Norske selskaper, som er en del av internasjonale konsern, får i hovedsak sin bistand til internasjonaliseringen gjennom eget konsern.

Aktuelle bedrifter i energinæringen har vært invitert til et interessenmøte hvor ca. 30 bedrifter deltok. Et overveldende flertall av selskapene ga uttrykk for interesse og ønske om å delta i et samarbeidsprosjekt som skissert. Arbeidsgruppen i Energirådet har tatt ansvar for å sikre at etableringen av samarbeidsprosjektet blir videreført av de interesserte selskapene. Det synes å være grunnlag for at samarbeidsprosjektet kan etableres med 30 – 40 interessenter.

8. Organisering og gjennomføring

Arbeidsgruppen har utformet et prosjektdokument som grunnlag for etableringen av samarbeidsprosjektet, vedlegg 1.

Samarbeidsprosjektet vil i utgangspunktet bli etablert med basis i de selskapene som er gitt i den foreløpige listen i vedlegg 1.

Arbeidsgruppen har foreslått en sammensetning av prosjektstyre med en virksomhetsprofil som angitt i rapporten og basert på den interessen for deltagelse i dette prosjektstyret som ble uttrykt på interessenmøtet, vedlegg 1. Forslaget er klarert med de angitte personer. Initiativet til etableringen av samarbeidsprosjektet vil bli overlatt til det foreslåtte prosjektstyret.

Prosjektstyret vil ta initiativ til bemanningen av samarbeidsprosjektet og daglig leder.

Etablering av samarbeidsprosjektet med over 30 deltagerbedrifter innebærer en selskapsfinansiering på i størrelsesorden NOK 4 mill. Under forutsetning av at myndighetene bidrar med 50 % av finansieringen blir det årlige budsjettet på i størrelsesorden NOK 8 mill. ved starten av prosjektet.

Arbeidet i samarbeidsprosjektet bør i en første fase konsentreres om internasjonaliseringen innen vannkraft med økende fokus på vind- og solkraft, inkludert all virksomhet knyttet til de handelssystemer, den infrastruktur og de tjenesteleveranser som står i tilknytning til dette.

Samarbeidsprosjektet skal bidra til at energinæringen kommer ut i det internasjonale markedet med sine gode vannkraftløsninger.

9. Utfordring til myndighetene

Utfordringen til myndighetene i denne prosessen er finansieringen av samarbeidsprosjektet med 50 % gjennom Olje- og energidepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Utenriksdepartementet, tilsvarende som for INTSOK. Det forutsettes at myndighetene kan gi dette finansieringstilsagnet forholdsvis umiddelbart og med virkning fra 01.01.2009 slik at samarbeidsprosjektet kan etableres så snart som mulig og innen utgangen av august.

Vedlegg 1: Prosjektdokument

1. Samarbeidsprosjekt

SPIE (Samarbeidsprosjekt for internasjonalisering av energinæringen) er et samarbeidsprosjekt mellom selskaper i energinæringen og myndighetene representert ved Olje- og energidepartementet (OED), Nærings- og handelsdepartementet (NHD) og Utenriksdepartementet (UD) under et eget prosjektstyre.

Prosjektet er et samarbeid både for norske selskaper og for utenlandske selskaper med produksjonsvirksomhet og annen verdiskapning i Norge.

2. Formål

- Være et redskap for å oppnå økt konkurransekraft for bedrifter i den norske energinæringen på det internasjonale markedet.
- Styrke det langsiktige grunnlaget for verdiskapning og sysselsetting i den norske energinæringen, gjennom fokusert internasjonale virksomhet, med utgangspunkt i en konkurransedyktig norsk energisektor.

3. Lokalisering og samarbeidsforhold

Samarbeidsprosjektet samlokaliseres med INTSOK og det legges opp til et samarbeid med Innovasjon Norge om etablering av nettverk og kluster nasjonalt samt i de aktuelle markedene utenlands.

4. Finansiering og forretningsmessig håndtering

Prosjektets løpende virksomhet skal finansieres likt mellom myndighetene ved OED/ND/UD og selskaper i samarbeidsprosjektet, tilsvarende finansieringen av INTSOK. Selskapene i samarbeidsprosjektet finansierer sin andel gjennom en medlemsavgift som fastsettes av prosjektstyret.

Samarbeidsprosjektet betjenes forretningsmessig av INTSOK som en del av avtalen om samlokalisering.

5. Prosjektstyre

Samarbeidsprosjektet skal ha et prosjektstyre som utgjør samarbeidsprosjektets øverste ledelsesorgan.

Prosjektstyret skal bestå av inntil ti (10) medlemmer, uten varamedlemmer.

Prosjektstyret skal bestå av seks (6) medlemmer valgt av og blant deltagerselskapene. De respektive departementer utpeker selv sin representant i prosjektstyret.

Funksjonstiden for prosjektstyrets medlemmer er samarbeidsprosjektets foreløpige varighet på 3 år.

Prosjektstyret konstituerer seg selv med leder og nestleder.

6. Prosjektstyrets møter og vedtak

Prosjektstyret sammenkalles når prosjektstyrets leder eller flertall av medlemmene i prosjektstyret eller daglig leder for samarbeidsprosjektet ønsker det. Prosjektstyret er beslutningsdyktig når mer enn halvparten av prosjektstyrets medlemmer er til stede.

Vedtak i prosjektstyret fattes med alminnelig flertall. Ved stemmelikhet gjelder det prosjektstyrets leder har stemt for. Er prosjektstyrets leder ikke til stede har nestleder i styret fullmakt til å avgjøre saken med dobbelstemme.

Prosjektstyret forpliktes ved underskrift av prosjektstyrets leder og ett medlem av prosjektstyret. Prosjektstyret kan meddele prokura.

7. Prosjektstyrets oppgaver og ansvar

Prosjektstyret har det fulle operative og økonomiske ansvar for samarbeidsprosjektets virksomhet.

Prosjektstyret skal:

- Rapportere til deltagerne i samarbeidsprosjektet i et prosjektdeltagermøte
- Fastsette mål og trekke opp retningslinjer for virksomheten og treffe vedtak for bruk av virkemidler i internasjonaliseringsarbeidet

- Vedta årlig budsjett og årsregnskap, samt ha ansvar for at regnskapene blir ført i samsvar med gjeldende bestemmelser i norsk lovgivning om regnskapsplikt.
- Påse at bokføring og forvaltning er gjenstand for betryggende kontroll
- Utarbeide årsberetning som sammen med revidert regnskap skal offentliggjøres
- Disponere eventuelt overskudd som er forenlig med pkt. 2
- Være tilsettingsorgan for samarbeidsprosjektets direktør og fastsette lønns- og arbeidsvilkår for denne

8. Godtgjørelse

Prosjektstyrets leder og medlemmer skal ha godtgjørelse som følger satsene til INTSOK.

9. Samarbeidsprosjektets administrasjon

Samarbeidsprosjektets administrasjon ledes av en direktør. Direktøren har ansvar for den daglige drift og for forberedelse av alle saker som skal behandles i prosjektstyret.

Direktøren skal arbeide aktivt for å øke antallet av deltagerbedrifter som er et avledet mål på at samarbeidsprosjektet lykkes

10. Protokoller

Det skal føres protokoller fra prosjektstyrets møter. Direktøren har ansvar for føring av protokollen. Utskrift av protokollen sendes prosjektstyrets medlemmer og alle deltagerne i samarbeidsprosjektet.

11. Budsjett/regnskap

Direktør sørger for utarbeidelse av budsjettforslag

Direktør sørger for at regnskapet for prosjektet blir ført. Regnskapet skal følge kalenderåret og skal forelegges prosjektstyret for endelig godkjenning senest tre måneder etter årets utgang.

12. Revisor

Revisjon skal foretas av en statsautorisert revisor som velges av Prosjektstyret for ett (1) år av gangen.

13. Endring av prosjektdokument

Endring av disse punktene som ikke medfører omdannelse eller avvikling av samarbeidsprosjektet, kan besluttes av prosjektstyret med to tredjedels flertall blant prosjektdeltagerne.

14. Avvikling

Avvikling av samarbeidsprosjektet kan besluttes på samme måten som bestemt for endring i prosjektdokument. Ved avvikling skal innskutt kapital/medlemsavgift brukes som grunnlag for tilbakebetaling.

Vedlegg 2: Interessentgruppe og prosjektstyre

Foreløpig liste over interessentgruppe

StatoilHydro
Statkraft
Statnett
SN Power
Norsk Hydro
Nord-Trøndelag Energiverk
Agder Energi
BKK
Østfold Energi
Jacobsen elektro
VATECH
REC
Norsk Solkraft
Siemens
Rainpower
Voith-Siemens
Nexans
ScanWind
Fred Olsen Renewables
Navita
Elis
Norconsult
Multiconsult
Sweco
ECON
SEFAS
SINTEF

Prosjektstyre

Bjørn Blaker,	Statkraft
Anne-Grete Ellingsen,	Agder Energi
Anne Lise Aukner,	Nexans Norway
Elisabeth Tørstad,	Det norske Veritas
Ola H. Norderhaug,	Norconsult
Knut H. H. Johansen,	Navita
Lars G. Dysterud Hansen	Norsk Solkraft
NN	OED
NN	NHD
NN	UD